

Gabriel Boro

Carla Alexandra Anghel

Curs de drept civil

Partea generală

Ediția a 4-a, revizuită și adăugită

Editura

Hamangiu

CUPRINS

CAPITOLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND DREPTUL CIVIL	1
<i>Secțiunea I. Definiția, rolul și principiile dreptului civil</i>	<i>1</i>
1. Definiția dreptului civil	1
1.1. Înțelesurile expresiei „drept civil”	1
1.2. Definiția dreptului civil, ca ramură de drept	1
1.3. Explicarea definiției dreptului civil, ca ramură de drept	2
2. Rolul dreptului civil	4
3. Principiile dreptului civil	5
3.1. Categoriile de principii ale dreptului civil	5
3.2. Principiile generale ale dreptului civil	6
4. Delimitarea dreptului civil	8
4.1. Criteriile delimitării	8
4.2. Delimitarea dreptului civil de alte ramuri de drept	9
<i>Secțiunea a II-a. Normele de drept civil</i>	<i>11</i>
1. Izvoarele (sursele) dreptului civil	11
1.1. Noțiuni	11
1.2. Legea (actele normative)	12
1.3. Uzanțele	13
1.4. Principiile generale ale dreptului	14
1.5. Precizări privind morala și jurisprudența	15
2. Clasificarea normelor de drept civil	17
2.1. Norme juridice civile dispozitive și norme juridice civile imperative	17
2.2. Norme juridice civile de ordine publică și norme juridice civile de ordine privată	19
2.3. Norme juridice civile generale și norme juridice civile speciale	19
3. Aplicarea legii civile (aplicarea normelor de drept civil)	20
3.1. Aplicarea legii civile în timp	21
3.1.1. Precizări introductive	21
3.1.2. Aspecte generale privind principiul neretroactivității legii civile	21
3.1.3. Aspecte generale privind aplicarea imediată a legii civile noi și ultraactivitatea legii vechi	23

3.1.4. Criteriul neretroactivității. <i>Facta praeterita, facta pendentia, facta futura</i>	27
3.1.5. Aplicarea în timp a Codului civil din 2009	30
3.2. Aplicarea legii civile în spațiu	49
3.3. Aplicarea legii civile asupra persoanelor	50
4. Interpretarea normelor de drept civil	50
4.1. Noțiunea și necesitatea interpretării normelor de drept civil	50
4.2. Clasificarea interpretării normelor de drept civil	53
4.2.1. Interpretarea oficială, interpretarea jurisdicțională și interpretarea neoficială	53
4.2.2. Interpretarea literală, interpretarea extensivă și interpretarea restrictivă	54
4.2.3. Interpretarea gramaticală, interpretarea sistematică, interpretarea istorico-teleologică, interpretarea logică și interpretarea prin analogie	56
4.2.3.1. Interpretarea gramaticală	56
4.2.3.2. Interpretarea sistematică	57
4.2.3.3. Interpretarea istorico-teleologică	58
4.2.3.4. Interpretarea logică	59
4.2.3.5. Metoda analogiei	64
CAPITOLUL AL II-LEA. RAPORTUL JURIDIC CIVIL	66
<i>Secțiunea I. Considerații generale privind raportul juridic civil</i>	<i>66</i>
1. Noțiunea și caracterele raportului juridic civil	66
1.1. Noțiunea și enumerarea caracterelor	66
1.2. Caracterul social al raportului juridic civil	66
1.3. Caracterul volițional al raportului juridic civil	67
1.4. Caracterul de raport juridic în care părțile au poziția de egalitate juridică	67
2. Structura raportului juridic civil	67
3. Izvoarele raportului juridic civil concret	68
3.1. Definiția izvorului raportului juridic civil concret	68
3.2. Corelația dintre norma juridică, raportul juridic civil abstract, raportul juridic civil concret și izvorul raportului juridic civil concret	68
3.3. Clasificarea izvoarelor raporturilor juridice civile concrete	68

<i>Secțiunea a II-a. Conținutul raportului juridic civil</i>	70
1. Considerații generale	70
2. Dreptul subiectiv civil	71
2.1. Definiție. Trăsături	71
2.2. Clasificarea drepturilor subiective civile	72
2.2.1. Drepturi subiective civile absolute și drepturi subiective civile relative	72
2.2.2. Drepturi subiective civile nepatrimoniale și drepturi subiective civile patrimoniale (drepturi reale și drepturi de creanță)	73
2.2.3. Drepturi subiective civile principale și drepturi subiective civile accesorii	76
2.2.4. Drepturi subiective civile pure și simple și drepturi subiective civile afectate de modalități	81
2.3. Exercitarea drepturilor subiective civile. Abuzul de drept	82
3. Obligația civilă	85
3.1. Noțiuni	85
3.2. Elementele raportului juridic obligațional	86
3.3. Izvoarele obligației civile	87
3.4. Clasificarea obligațiilor civile	87
3.4.1. Obligații de a da, obligații de a face și obligații de a nu face	87
3.4.2. Obligații civile pozitive și obligații civile negative	89
3.4.3. Obligații de rezultat și obligații de mijloace	90
3.4.4. Obligații civile obișnuite, obligații <i>scriptae in rem</i> și obligații <i>propter rem</i>	92
3.4.5. Obligații civile perfecte și obligații civile imperfecte	93
3.4.6. Alte clasificări	94
<i>Secțiunea a III-a. Obiectul raportului juridic civil. Bunurile</i>	95
1. Definiția obiectului raportului juridic civil	95
2. Bunurile	96
2.1. Noțiune. Corelația dintre bunuri și patrimoniu	96
2.2. Clasificarea bunurilor	97
2.2.1. Bunuri imobile și bunuri mobile	97
2.2.2. Bunuri aflate în circuitul civil și bunuri scoase din circuitul civil	100
2.2.3. Bunuri fungibile și bunuri nefungibile	101

2.2.4. Bunuri consumptibile și bunuri neconsumptibile	104
2.2.5. Bunuri frugifere și bunuri nefrugifere	105
2.2.6. Bunuri corporale și bunuri incorporeale	107
2.2.7. Bunuri divizibile și bunuri indivizibile	108
2.2.8. Bunuri principale și bunuri accesorii	109
2.2.9. Alte clasificări ale bunurilor	110
<i>Secțiunea a IV-a. Noțiuni generale privind părțile raportului</i>	
<i>juridic civil</i>	114
1. Categoriile subiectelor de drept civil	114
2. Determinarea, pluralitatea și schimbarea subiectelor raportului juridic civil	115
2.1. Determinarea subiectelor raportului juridic civil	115
2.2. Pluralitatea subiectelor raportului juridic civil	116
2.2.1. Precizări prelabile	116
2.2.2. Pluralitatea subiectelor în cazul raporturilor reale	117
2.2.3. Pluralitatea subiectelor în cazul raporturilor de creanță	118
2.2.3.1. Obligația divizibilă	119
2.2.3.2. Obligația solidară	122
2.2.3.3. Obligația indivizibilă	127
2.2.3.4. Comparație între obligația solidară și obligația indivizibilă	130
2.3. Schimbarea subiectelor raportului juridic civil	132
2.3.1. Precizări introductive	132
2.3.2. Schimbarea persoanei subiectului activ al raportului juridic obligațional (schimbarea creditorului)	133
2.3.3. Schimbarea persoanei subiectului pasiv al raportului juridic obligațional (schimbarea debitorului)	136
3. Aspecte generale privind capacitatea civilă	140
3.1. Noțiune	140
3.2. Capacitatea civilă a persoanei fizice	141
3.2.1. Capacitatea de folosință a persoanei fizice	141
3.2.2. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice	142
3.3. Capacitatea civilă a persoanei juridice	147
3.3.1. Capacitatea de folosință a persoanei juridice	147
3.3.2. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice	148

CAPITOLUL AL III-LEA. ACTUL JURIDIC CIVIL 150*Secțiunea I. Definiția și clasificarea actelor juridice civile* 150

1. Definiția actului juridic civil 150

2. Clasificarea actelor juridice civile 150

2.1. Acte juridice unilaterale, acte juridice bilaterale și
acte juridice plurilaterale 1512.2. Acte juridice cu titlu oneros și acte juridice cu titlu
gratuit 1532.3. Acte juridice constitutive, acte juridice translativ și
acte juridice declarative 1562.4. Acte juridice de conservare, acte juridice
de administrare
și acte juridice de dispoziție 1582.5. Acte juridice consensuale, acte juridice solemne (formale)
și acte juridice reale 1602.6. Acte juridice patrimoniale și acte juridice
nepatrimoniale 1622.7. Acte juridice civile cu executare dintr-o dată (*uno actu*)
și acte juridice civile cu executare continuă
sau succesivă 1622.8. Acte juridice civile principale și acte juridice civile
accesorii 1642.9. Acte juridice civile strict personale (*intuitu personae*)
și acte juridice civile care pot fi încheiate și
prin reprezentant 1652.10. Acte juridice civile între vii (*inter vivos*) și acte juridice
civile pentru cauză de moarte (*mortis causa*) 1662.11. Acte juridice civile subiective și acte juridice civile
condiție 1662.12. Acte juridice civile pure și simple și acte juridice
civile afectate de modalități 1682.13. Acte juridice civile cauzale și acte juridice civile
abstracte 1692.14. Acte juridice civile numite și acte juridice civile
nenumite 169*Secțiunea a II-a. Condițiile actului juridic civil* 171*Subsecțiunea I. Noțiunea și clasificarea condițiilor
actului juridic civil* 171

1. Noțiune 171

2. Clasificarea condițiilor actului juridic civil	171
<i>Subsecțiunea a II-a. Capacitatea de a încheia actul juridic civil</i>	172
1. Noțiune	172
2. Regula (principiul) capacității de a încheia acte juridice și excepția incapacității	172
<i>Subsecțiunea a III-a. Consimțământul</i>	175
1. Noțiune și aspecte generale	175
2. Corelația dintre consimțământ și voința juridică.	
Principiile voinței juridice	177
2.1. Precizări introductive	177
2.2. Principiile voinței juridice	179
2.2.1. Principiul libertății de voință (libertății actelor juridice)	179
2.2.2. Principiul voinței reale	181
3. Cerințele valabilității consimțământului	183
3.1. Precizări introductive	183
3.2. Consimțământul să provină de la o persoană cu discernământ	183
3.3. Consimțământul să fie exprimat cu intenția de a produce efecte juridice (<i>animo contrahendi negotii</i>)	185
3.4. Consimțământul să fie liber, adică să nu fie alterat de vreun viciu de consimțământ	186
4. Eroarea	187
4.1. Noțiune	187
4.2. Clasificare	187
4.2.1. Eroarea esențială și eroarea neesențială	187
4.2.2. Eroarea de fapt și eroarea de drept	190
4.2.3. Eroarea scuzabilă și eroarea nescuzabilă	191
4.3. Structura și proba erorii esențiale	193
4.4. Cerințele erorii pentru a fi viciu de consimțământ	193
4.5. Sancțiune	194
5. Dolul	196
5.1. Noțiune	196
5.2. Structura dolului	198
5.3. Cerințele dolului	199
5.4. Sancțiune	200
5.5. Proba dolului	201

6. Violența	202
6.1. Noțiune	202
6.2. Clasificare	202
6.3. Structura violenței	203
6.4. Cerințele violenței	203
6.5. Sancțiune	206
6.6. Proba violenței	206
7. Leziunea	207
7.1. Noțiune	207
7.2. Structura leziunii	207
7.3. Domeniul de aplicare	208
7.4. Sancțiune	210
8. Comparatie între viciile de consimțământ	212
<i>Subsecțiunea a IV-a. Obiectul actului juridic civil</i>	213
1. Noțiune	213
2. Cerințele valabilității obiectului actului juridic civil	214
2.1. Enumerarea cerințelor valabilității obiectului actului juridic civil	214
2.2. Obiectul să fie determinat sau determinabil	215
2.3. Obiectul să fie licit	216
2.4. Obiectul să existe	217
2.5. Obiectul să fie posibil	219
2.6. Obiectul să fie în circuitul civil	220
2.7. Obiectul să fie o faptă personală a celui care se obligă	220
2.8. Existența autorizației administrative sau judiciare ori a altei cerințe prevăzute de lege	221
<i>Subsecțiunea a V-a. Cauza (scopul) actului juridic civil</i>	222
1. Noțiune	222
2. Cerințele valabilității cauzei actului juridic civil	223
2.1. Enumerarea cerințelor valabilității cauzei actului juridic civil	223
2.2. Cauza să existe	224
2.3. Cauza să fie licită	224
2.4. Cauza să fie morală	226
3. Proba cauzei	227

<i>Subsecțiunea a VI-a. Forma actului juridic civil</i>	228
1. Considerații generale	228
1.1. Noțiunea de formă a actului juridic civil	228
1.2. Principiul consensualismului	228
1.3. Clasificarea condițiilor de formă ale actului juridic civil	229
2. Forma <i>ad validitatem</i>	229
3. Forma <i>ad probationem</i>	236
4. Forma pentru opozabilitate față de terți (<i>ad opposabilitatem</i>)	237
<i>Subsecțiunea a VII-a. Modalitățile actului juridic civil</i>	240
1. Termenul	240
1.1. Noțiune	240
1.2. Clasificare	240
1.2.1. Termen suspensiv și termen extinctiv	240
1.2.2. Termen în favoarea debitorului, termen în favoarea creditorului și termen în favoarea ambelor părți	240
1.2.3. Termen voluntar (convențional), termen legal și termen jurisdicțional	241
1.2.4. Termen cu scadență certă și termen cu scadență incertă	243
1.3. Efecte	243
1.3.1. Precizări introductive	243
1.3.2. Efectele termenului suspensiv	243
1.3.3. Efectele termenului extinctiv	247
2. Condiția	247
2.1. Noțiune	247
2.2. Clasificare	248
2.2.1. Condiție suspensivă și condiție rezolutorie	248
2.2.2. Condiție cazuală, condiție mixtă și condiție potestativă	249
2.2.3. Condiție pozitivă și condiție negativă	251
2.2.4. Alte clasificări	252
2.3. Efectele condiției	253
2.3.1. Aspecte generale	253
2.3.2. Efectele condiției suspensive	254
2.3.3. Efectele condiției rezolutorii	256

2.4. Comparație între termen și condiție	258
3. Sarcina	258
3.1. Noțiune	258
3.2. Clasificare	258
3.3. Efecte	259
3.4. Comparație între condiție și sarcină	261
<i>Secțiunea a III-a. Efectele actului juridic civil</i>	261
1. Considerații generale referitoare la efectele actului juridic civil	261
1.1. Noțiunea de efecte ale actului juridic civil	261
1.2. Determinarea efectelor actului juridic civil	262
1.3. Noțiunea și enumerarea principiilor efectelor actului juridic civil	264
2. Principiul forței obligatorii	266
2.1. Noțiune și justificare	266
2.2. Excepții	267
3. Irevocabilitatea efectelor actului juridic civil	280
3.1. Noțiune și justificare	280
3.2. Excepții	281
4. Principiul relativității efectelor actului juridic civil	288
4.1. Noțiune și justificare	288
4.2. Principiul relativității și opozabilitatea față de terți a actului juridic	288
4.3. Noțiunile de parte, terț și având-cauză	290
4.4. Excepții de la principiul relativității efectelor actului juridic civil	295
4.5. Excepții de la opozabilitatea actului juridic civil	302
5. Reprezentarea în actul juridic civil	303
5.1. Noțiune	303
5.2. Clasificarea reprezentării	304
5.3. Forma împuternicirii	306
5.4. Condițiile reprezentării	307
5.5. Efectele reprezentării. Consecințele lipsei ori depășirii împuternicirii de a reprezenta	311
5.6. Modificarea și încetarea reprezentării	314
5.7. Reprezentarea frauduloasă	317

<i>Secțiunea a IV-a. Nulitatea actului juridic civil</i>	318
1. Noțiuni generale	318
1.1. Definiția și trăsăturile nulității	318
1.2. Funcțiile nulității	320
1.3. Concepția despre nulitate	321
1.4. Clasificarea nulităților actului juridic civil	321
1.4.1. Nulitatea absolută și nulitatea relativă	321
1.4.2. Nulitatea parțială și nulitatea totală	323
1.4.3. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală	325
1.4.4. Nulități de fond și nulități de formă	325
1.4.5. Nulități amiabile, nulități judiciare și nulități de drept. Clauzele considerate nescrise	325
1.5. Delimitarea nulității de alte sancțiuni de drept civil (de alte cauze de ineficacitate a actului juridic)	332
1.5.1. Nulitatea și rezoluțiunea	332
1.5.2. Nulitatea și rezilierea	334
1.5.3. Nulitatea și revocarea	336
1.5.4. Nulitatea și caducitatea	336
1.5.5. Nulitatea și inopozabilitatea	338
1.5.6. Nulitatea și reducățiunea	338
2. Cauzele de nulitate	340
2.1. Precizări introductive	340
2.2. Cauzele de nulitate absolută	341
2.3. Cauzele de nulitate relativă	347
3. Regimul juridic al nulității	349
3.1. Precizări introductive	349
3.2. Regimul juridic al nulității absolute	350
3.2.1. Enumerarea regulilor care guvernează regimul juridic al nulității absolute	350
3.2.2. Nulitatea absolută poate fi invocată de oricine are interes, de instanță, de procuror sau de alte organe prevăzute de lege	350
3.2.3. Nulitatea absolută este imprescriptibilă extinctiv	353
3.2.4. Nulitatea absolută, în principiu, nu poate fi acoperită prin confirmare	354

3.3. Regimul juridic al nulității relative	355
3.3.1. Enumerarea regulilor care guvernează regimul juridic al nulității relative	355
3.3.2. Nulitatea relativă poate fi invocată, în principiu, numai de persoana interesată	356
3.3.3. Nulitatea relativă este prescriptibilă pe cale de acțiune și, ca regulă, imprescriptibilă pe cale de excepție	358
3.3.4. Nulitatea relativă poate fi acoperită prin confirmare expresă ori tacită	359
3.4. Comparație de regim juridic între nulitatea absolută și nulitatea relativă	364
4. Efectele nulității	364
4.1. Considerații generale	364
4.1.1. Noțiunea de efecte ale nulității	364
4.1.2. Enumerarea principiilor efectelor nulității	366
4.2. Principiul retroactivității efectelor nulității	367
4.2.1. Noțiune	367
4.2.2. Excepții	367
4.3. Principiul restabilirii situației anterioare prin restituirea prestațiilor (<i>restitutio in integrum</i>)	368
4.3.1. Noțiune	368
4.3.2. Aspecte procesuale	369
4.3.3. Excepții de la principiul <i>restitutio in integrum</i>	370
4.3.4. Modalități de restituire a prestațiilor	372
4.4. Principiul desființării actului subsecvent ca urmare a anulării actului inițial (<i>resoluto iure dantis, resolvitur ius accipientis</i>)	377
4.4.1. Noțiune și justificare	377
4.4.2. Excepții	379
4.5. Cazurile care înlătură principiul <i>quod nullum est, nullum producit effectum</i>	384
4.5.1. Precizări prealabile	384
4.5.2. Conversiunea actului juridic	384
4.5.3. <i>Error communis facit ius</i>	387
4.5.4. Principiul răspunderii civile delictuale	388

CAPITOLUL AL IV-LEA. PRESCRIPTIA EXTINGTIVĂ ȘI DECĂDEREA _____ 390

<i>Secțiunea I. Considerații generale referitoare la prescripția extingtivă</i>	390
1. Definiția și reglementarea prescripției extingtive	390
2. Natura juridică a prescripției extingtive	391
3. Caracterul normelor care reglementează prescripția extingtivă	391
4. Invocarea prescripției extingtive	393
5. Efectul prescripției extingtive	395
5.1. Noțiune și consecințe	395
5.2. Principiile efectului prescripției extingtive	397
6. Delimitarea prescripției extingtive	400
6.1. Prescripția extingtivă și uzucapiunea	401
6.2. Prescripția extingtivă și termenul, ca modalitate a actului juridic	401
6.3. Prescripția extingtivă și decăderea	402
<i>Secțiunea a II-a. Domeniul prescripției extingtive</i>	402
1. Noțiune	402
2. Domeniul prescripției extingtive în cadrul drepturilor patrimoniale	403
2.1. Regula și excepția	403
2.2. Prescripția extingtivă și drepturile de creanță	403
2.3. Prescripția extingtivă și drepturile reale accesorii	404
2.4. Prescripția extingtivă și drepturile reale principale	405
3. Domeniul prescripției extingtive în cadrul drepturilor nepatrimoniale	407
3.1. Principiul imprescriptibilității drepturilor nepatrimoniale	407
3.2. Excepții de la principiul imprescriptibilității drepturilor nepatrimoniale	409
4. Probleme speciale referitoare la domeniul prescripției extingtive	409
4.1. Valorificarea dreptului subiectiv civil pe calea excepției (a apărării de fond)	409
4.2. Acțiunea în constatare	412
4.3. Acțiunile mixte	413
4.4. Dualitatea de acțiuni	414

4.5. Drepturile potestative (secundare) _____	416
4.6. Acțiunea în repararea (compensarea) prejudiciului moral _____	416
4.7. Acțiunea în restituirea prestațiilor executate în baza unui act juridic civil desființat, desfăcut sau ale cărui obligații au devenit imposibil de executat _____	417
4.8. Acțiunea în restituire întemeiată pe plata nedatorată și alte acțiuni în restituire _____	418
4.9. Acțiunile în materie de carte funciară _____	419
4.10. Prescripția extinctivă în materie succesorală _____	420
4.11. Alte acțiuni în justiție _____	424
<i>Secțiunea a III-a. Termenele de prescripție extinctivă</i> _____	426
1. Noțiune și clasificare _____	426
2. Termenul general de prescripție extinctivă _____	428
3. Termene speciale de prescripție extinctivă _____	429
<i>Secțiunea a IV-a. Cursul prescripției extinctive</i> _____	434
<i>Subsecțiunea I. Începutul prescripției extinctive</i> _____	434
1. Regula generală privind începutul prescripției extinctive _____	434
2. Reguli speciale privind începutul prescripției extinctive _____	434
2.1. Ipoteza dreptului la acțiunea în executarea obligațiilor de a da sau de a face _____	435
2.2. Ipoteza dreptului la acțiunea în restituirea prestațiilor _____	437
2.3. Ipoteza dreptului la acțiunea în executarea prestațiilor succesive _____	437
2.4. Ipoteza dreptului la acțiunea în materia asigurărilor contractuale _____	438
2.5. Ipoteza dreptului la acțiunea în repararea pagubei cauzate printr-o faptă ilicită și cazuri asimilate _____	438
2.6. Ipoteza dreptului la acțiunea în anularea actului juridic _____	444
2.7. Ipoteza dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii aparente _____	447
2.8. Ipoteza dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii ascunse _____	448
2.9. Alte reguli speciale privind începutul prescripției extinctive _____	451

<i>Subsecțiunea a II-a. Suspendarea prescripției extinctive</i>	456
1. Noțiune. Justificare	456
2. Cauzele de suspendare	457
2.1. Cauzele generale de suspendare	457
2.2. Cauzele speciale de suspendare	463
3. Efectele suspendării	465
3.1. Efectul general	465
3.2. Efectul special	465
3.3. Beneficiul și extinderea efectului suspendării	466
<i>Subsecțiunea a III-a. Întreruperea prescripției extinctive</i>	467
1. Noțiune. Justificare	467
2. Cauzele de întrerupere	468
3. Efectele întreruperii	475
4. Beneficiul și extinderea efectului întreruptiv	477
<i>Subsecțiunea a IV-a. Repunerea în termenul de prescripție extintivă</i>	477
1. Noțiune. Justificare	477
2. Domeniul repunerii în termenul de prescripție extintivă	478
3. Termenul pentru repunerea în termenul de prescripție extintivă	479
4. Efectul repunerii în termenul de prescripție extintivă	479
<i>Subsecțiunea a V-a. Împlinirea prescripției extinctive</i>	481
1. Precizări prealabile	481
2. Regulile de stabilire a momentului împlinirii prescripției extinctive	481
<i>Secțiunea a V-a. Decăderea</i>	483
1. Noțiune. Clasificarea termenelor de decădere	483
2. Domeniul de aplicare	484
3. Regimul juridic al termenelor de decădere	488
4. Efectele decăderii	490
TESTE-GRILĂ	493
RĂSPUNSURI	543